

OPRAVA

Psychologie – Láska mého života

V dnešním díle týdeníku *Psychologie – Láska mého života* spolu nahlédneme do tajů nedávno (2009) vydané sociálně psychologické studie.

Tato americká studie se zabývala replikací známých výzkumů Stanleyho Milgrama, ve kterých šlo o zkoumání poslušnosti osob vůči autoritám. Cílem šetření původní studie bylo zjistit, zda a do jaké míry může být chování jednotlivce ovlivněno tíhou situace, ve které se nachází – v tomto případě příkazy autority. Otázkou, kterou si američtí vědci pokládali ve studii nové, tedy je, zda by se výsledky daly aplikovat i na dnešní populaci.

Z původních Milgramových experimentů byl nejkontroverznějším Experiment č. 5. Bylo měřeno 40 participantů ve věku 20 – 50 let, různých pracovních zkušeností a úrovně vzdělání. Participant byl uveden do role učitele, který zkoušel osobu skrytou za průsvitnou zástěnou, přivázanou k elektrickému křeslu. Vždy, když osoba odpověděla špatně, měl ji učitel, za podpory administrátora potrestat zmáčknutím knoflíku vedoucímu k elektrickému šoku na straně zkoušeného. Míra vpouštěného elektrického proudu se zároveň s každým stiskem zvyšovala o 15 voltů až do životu nebezpečných 450. Zkoušený, přestože doopravdy pod proudem nebyl, reagoval, jako by trpěl. Cílem měření bylo zjistit, zda a ve kterém bodě se participant vzepře pokračování v testu i přes příkazy administrátora (Milgram, 1963).

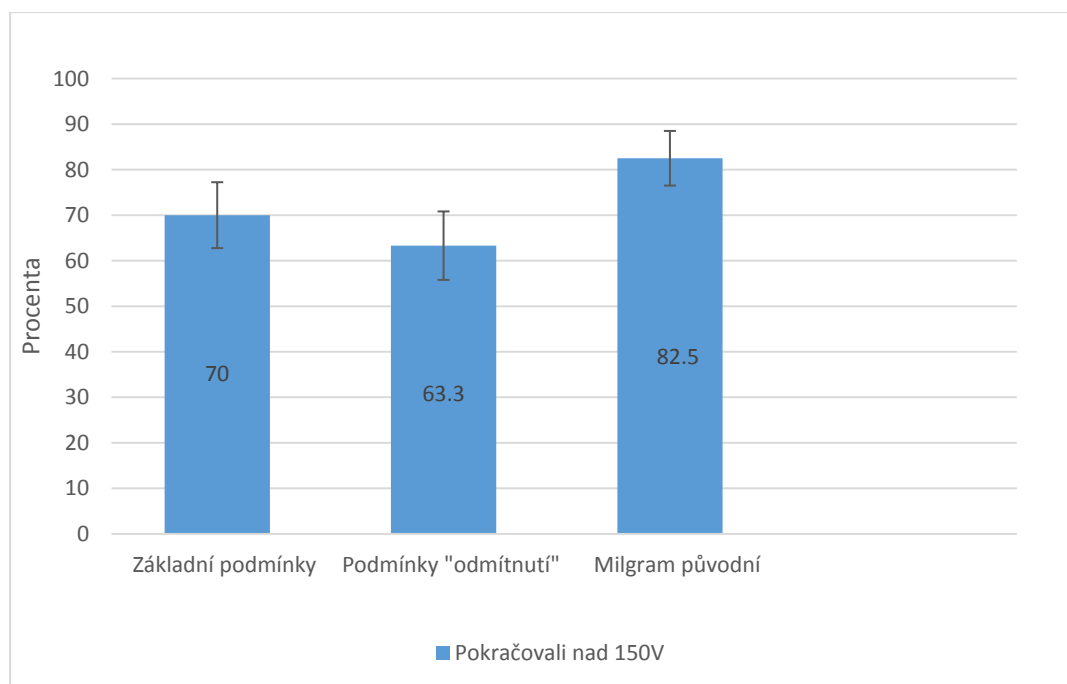
Z Milgramových výzkumů se díky netradičnímu provedení, ale i samotnému tématu stal takový fenomén, že se o něm zmiňují autoři téměř v každé učebnici sociální psychologie. Díky jeho výzkumům se totiž do popředí zájmu výzkumníků dostal vliv situace na chování lidí, což nbourávalo tehdejší teorie, že hlavní vliv na chování lidí má jejich osobnost. Milgramův experiment byl však kontroverzní zejména co se etické stránky věci týče. Věda jde však rychle dopředu a může se stát, že kdysi uznávané studie by ve světle novějších poznatků ztratily důraz.

J. M. Burger (2009) se rozhodl rekonstruovat původně kontroverzní Milgramův výzkum pod vlivem mírnějších podmínek. Nového výzkumu se zúčastnilo 70 osob (29 mužů a 49 žen). Zájemci o výzkum museli projít dvoufázovým ověřením, zda jsou psychicky a emočně přijatelní. Zároveň participantům bylo vícekrát sděleno, že odměnu za účast ve výzkumu dostanou i při předčasném ukončení. Místo silných 450 voltů byl maximální limit trestu stanoven na 150 voltů, což v původním výzkumu byl první větší bod projevů bolesti.

V první verzi výzkumu zůstal zbylý postup šetření stejný, jako u původního experimentu – toho se zúčastnilo 40 osob (Dále jako „*Základní podmínky*“ - ZP).

Při druhé verzi byl ke každému participantovi přiveden participant „párový“ – tajný administrátor, s úkolem odmítnout pokračování v testování po prvních známkách bolesti. Pravý participant byl poté vyzván k pokračování v testování tam, kde původní – falešný – přestal. Touto změnou sledoval výzkumník, zda ukázaná možnost volby přerušit beztrestně výzkum ovlivní rozhodování participantů (Dále jako *Podmínky „odmítnutí“* - PO). Této verze se zúčastnilo 30 participantů.

Graf 1: Zobrazení procent účastníků, kteří pokračovali za hranici 150V ve 3 skupinách s různými intervencemi

V grafu č.1 můžeme vidět porovnání výsledků z nového výzkumu – První dvě sady sloupců (ZP a PO) s výsledky původního Milgramova výzkumu.

Z výsledků lze vyčíst, že valná většina (70 %) participantů pokračovala v testování i po dosažení nejvyšší linie bolesti – 150 voltů (jen necelá třetina s testováním po náznacích bolesti přestala). Chybové úsečky, které jsou v grafu vykresleny okolo dosažené procentuální hodnoty pro všechny 3 skupiny nám ukazují oblast, ve které se nachází skutečná hodnota daného parametru.

Ve skupině PO bylo procentuálně více osob, které odmítly pokračovat ve výzkumu dříve nebo při dosažení hladiny 150 voltů oproti výsledkům skupiny ZP. Tento rozdíl však nebyl statisticky významný. To znamená, že se výsledky obou podmínek experimentu od sebe příliš nelišily. V Milgramově experimentu bylo procento osob, které pokračovaly ve výzkumu mírně vyšší – kolem 80 %. Rozdíly mezi pohlavími byly nevýznamné a jiné demografické prvky – náboženské vyznání, úroveň vzdělání – zohledněny nebyly.

Z výsledků je tedy patrné, že i po tolika letech a při eticky přísnějším průběhu výzkumu většina participantů poslouchala pokyny autority, i za předpokladu, že jiná osoba by tím měla strádat.

Co by však tyto výsledky mohly znamenat pro náš život? Pokud by síla situace a nám nadřízené autority dokázala takto ovlivňovat naše jednání, mohli bychom se snadno octnout například v pozici světem nenáviděných vojáků německé armády za druhé světové války. Ti také páchali zvěrstva, pro své nadřízené a vyšší poslání (podobně jako participantí v tomto experimentu pro dobro vědy) ač v jádru mohli být běžnými občany, jako každý z nás.

Zdroje:

Burger, J. M. (2009). Replicating Milgram: Would people still obey today? *American Psychologist*, 64(1), 1–11. <https://doi.org/10.1037/a0010932>

Milgram, S. (1963). Behavioral Study of obedience. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 67(4), 371-378.

<http://dx.doi.org/10.1037/h0040525>